

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în subprogram în anul 2025
Coordonatele modernizării social economice, politice, administrative și culturale în
Moldova, Basarabia, RASSM, RSSM și Republica Moldova în context regional și
european (studii, documente, sinteze)

Codul subprogramului **010401**

Anul 2025 a reprezentat pentru Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova o etapă de consolidare a cercetării științifice și de valorificare a rezultatelor obținute în cadrul subprogramului. Conform planificării generale și individuale, cercetătorii au reușit să atingă scopurile și obiectivele stabilite la începutul anului, demonstrând o coerență între activitățile desfășurate și direcțiile strategice ale institutului. În toate subdiviziunile au fost elaborate și analizate materiale științifice de mare relevanță, incluzând studii, monografiile, culegeri de documente și articole, ceea ce a contribuit la diversificarea și aprofundarea temelor de cercetare. Activitatea secției Istorie Medievală a fost marcată de realizarea unor lucrări fundamentale. Monografia *Mănăstirea Suruceni*, elaborată de acad. A. Eșanu și dr. Valentina Eșanu, a fost discutată și apreciată pentru valoarea sa documentară și interpretativă. Totodată, cercetătorii au finalizat și prezentat editurii lucrarea *Catagrafia Moldovei din 1774*, un instrument esențial pentru înțelegerea structurilor sociale și economice ale epocii. În paralel, au fost identificate și selectate documente pentru volumul V din *Documente despre istoria Moldovei în timpul războiului ruso-turc 1806–1812*, acoperind perioada octombrie 1810 – aprilie 1811. Aceste documente, conservate în fondurile ANARM, oferă o perspectivă detaliată asupra contextului politico-militar și asupra administrației moldovenești din epocă. Cercetătorii au prezentat materialele elaborate pentru discuție. Articolele redactate pentru *Revista de Istorie a Moldovei* au contribuit la diseminarea rezultatelor, iar masa rotundă organizată pe tema modernizării socio-economice și culturale a Moldovei a stimulat dialogul între specialiști și a deschis noi direcții de cercetare. Cercetătorii din Secția Istorie Modernă au pus accent pe investigarea istoriografiei și pe analiza surselor inedite de arhivă. Studiile elaborate au fost prezentate în cadrul manifestărilor științifice naționale și internaționale, dar și publicate în reviste de specialitate. Rezultatele au evidențiat aspecte mai puțin cunoscute ale proceselor de modernizare instituțională din Basarabia în secolul al XIX-lea și începutul secolului XX, sub multiple dimensiuni: sociale, naționale, economice, administrative, culturale și științifice. Un element important al cercetării a fost analiza percepției acestor procese în societate, atât în interiorul teritoriului dintre Prut și Nistru, cât și în afara lui. Din punct de vedere social, au fost identificate dimensiunile conflictului generat de modernizarea societății tradiționale, ceea ce a permis o înțelegere mai nuanțată a transformărilor epocii. În cadrul secției au fost organizate două mese rotunde, pe 18 februarie și 10 iunie 2025, dedicate impactului Revoluției ruse din 1905–1907 și reacționarismului imperial rus asupra proceselor de modernizare din Basarabia. Aceste evenimente au reunit întreaga echipă de cercetare și au stimulat dezbateri productive. Totodată, au fost publicate două monografii, inclusiv una monoautor, și s-au recomandat spre publicare alte două. Cercetătorii au contribuit cu 7 articole la *Revista de Istorie a Moldovei*, două articole în reviste cu factor de impact SCOPUS și 30 de studii în reviste recenzate din Republica Moldova și din străinătate, ceea ce demonstrează o activitate editorială intensă și recunoașterea internațională a rezultatelor. Activitatea Secției Istorie Contemporană s-a desfășurat în jurul temei generale privind modernizarea socio-economică, politică, administrativă și culturală în RASSM, RSSM și Republica Moldova, analizată în context regional și european. Cercetările au vizat transformările agroindustriale și politicile economice ale statului sovietic, evoluțiile etno-demografice și schimbările administrativ-teritoriale. Un accent deosebit a fost pus pe politicile etnoculturale și educaționale, strategiile de promovare a „moldovenismului” și funcționarea sistemului științific supus controlului ideologic. Cercetătorii au investigat represiunile antireligioase din primii ani postbelici și modul în care discursul oficial a legitimat anexarea și restructurările administrative din anii 1940–1941. Totodată, au fost analizate formele de rezistență antisovietică și fenomenul separatismului teritorial și politic, examinat în evoluția sa istorică. Secția a organizat trei mese rotunde, trei conferințe și un congres, evenimente care au contribuit la facilitarea dialogului științific, la diseminarea rezultatelor cercetării și la perfecționarea instrumentelor metodologice utilizate în analiza evoluțiilor istorice ale secolului XX.

The year 2025 represented for the Institute of History of the State University of Moldova a stage of consolidation of scientific research and valorization of the results obtained within the subprogram. According to both general and individual planning, researchers succeeded in achieving the goals and objectives set at the beginning of the year, demonstrating coherence between the activities carried out and the strategic directions of the institute. In all subdivisions, highly relevant scientific materials were elaborated and analyzed, including studies, monographs, collections of documents, and articles, which contributed to the diversification and deepening of research topics. The activity of the Medieval History Section was marked by the completion of fundamental works. The monograph *Mănăstirea Suruceni*, prepared by Acad. A. Eșanu and Dr. Valentina Eșanu, was discussed and appreciated for its documentary and interpretative value. At the same time, researchers finalized and submitted to the publishing house the work *Catagrafia Moldovei din 1774*, an essential tool for understanding the social and economic structures of the era. In parallel, documents were identified and selected for Volume V of *Documents on the History of Moldova during the Russo-Turkish War 1806–1812*, covering the period October 1810 – April 1811. These documents, preserved in the ANARM collections, provide a detailed perspective on the political-military context and Moldovan administration of the time. Researchers presented the elaborated materials for discussion. Articles prepared for the *Journal of Moldovan History* contributed to the dissemination of results, while the round table organized on the theme of Moldova's socio-economic and cultural modernization stimulated dialogue among specialists and opened new research directions. The researchers of the Modern History Section focused on investigating historiography and analyzing previously unexplored archival sources. The results highlighted lesser-known aspects of institutional modernization processes in Bessarabia during the 19th century and the early 20th century, under multiple dimensions: social, national, economic, administrative, cultural, and scientific. An important element of the research was the analysis of how these processes were perceived in society, both within the territory between the Prut and Dniester rivers and beyond. From a social perspective, the dimensions of conflict generated by the modernization of traditional society were identified, allowing for a more nuanced understanding of the transformations of the era. Within the section, two round tables were organized, on February 18 and June 10, 2025, dedicated to the impact of the Russian Revolution of 1905–1907 and Russian imperial reactionary policies on modernization processes in Bessarabia. These events brought together the entire research team and stimulated productive debates. At the same time, two monographs were published, including one single-author work, and two others were recommended for publication. Researchers contributed seven articles to the *Journal of Moldovan History*, two articles in SCOPUS-indexed journals with impact factor, and thirty studies in peer-reviewed journals and collections from Moldova and abroad, demonstrating intense editorial activity and international recognition of their results. The activity of the Contemporary History Section revolved around the general theme of socio-economic, political, administrative, and cultural modernization in the Moldavian ASSR, MSSR, and the Republic of Moldova, analyzed in a regional and European context. Research focused on agro-industrial transformations and the economic policies of the Soviet state, ethno-demographic developments, and administrative-territorial changes. Special emphasis was placed on ethnocultural and educational policies, strategies for promoting “Moldovenism,” and the functioning of the scientific system under ideological control. Researchers investigated anti-religious repressions in the immediate postwar years and the ways in which official discourse legitimized annexation and administrative restructuring in 1940–1941. At the same time, forms of anti-Soviet resistance and the phenomenon of territorial and political separatism were analyzed, examined in their historical evolution. The section also studied the integration of agro-industrial structures in the Moldavian SSR between 1965 and 1985, through the lens of Soviet economic strategies. Throughout the year, the section organized three round tables, three conferences, and one congress, events that contributed to facilitating scientific dialogue, disseminating research results, and refining methodological tools used in analyzing the historical developments of the 20th century.